

Amsterdam, 21 maart 2019

De richtlijn “inzake de auteursrechten in de digitale eengemaakte markt”

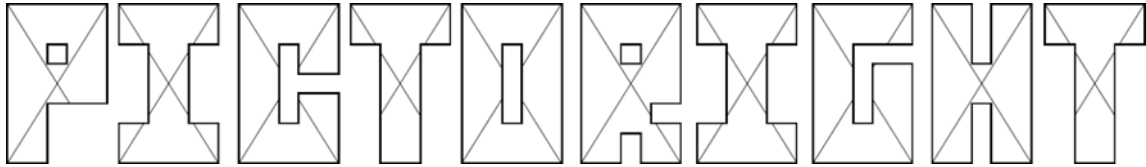
Na drie jaar verhitte discussies zal volgende week in het Europees parlement een laatste stemronde plaats vinden over het voorstel voor een nieuwe Auteursrechtrichtlijn. Deze richtlijn komt met oplossingen voor diverse problemen. Onder andere de volgende onderwerpen worden daarin geregeld: educatief gebruik (art 4), niet meer in de handel zijnde werken (art 7), collectief onderhandelen (art 9a), een separaat recht voor persuitgevers (art 11), het recht voor uitgevers om mee te delen in collectieve rechten (art 12) en de zogenaamde *value gap* (art 13).

Value Gap

Inmiddels lijkt de discussie zich vooral te centreren om dat laatste onderwerp: de *value gap*. De bedoeling is dat platforms als Facebook en Youtube licenties afsluiten met de rechthebbenden van wie werken door de gebruikers van het platform zijn gepost. Dat is een belangrijke verandering ten opzichte van de huidige situatie. Op dit moment handelen feitelijk alle gebruikers van een platform die zonder toestemming van de maker werken op het platform posten, in strijd met het auteursrecht. De rechtenorganisaties spreken hen er echter niet op aan, vooral omdat het de grote platforms zijn die eraan verdienen en niet die particulieren. De richtlijn wil het massale delen van auteursrechtelijk beschermde content op platforms nu op een wijze regelen die eerlijk is voor alle partijen: de (particuliere) gebruikers kunnen werken blijven posten en de platforms kunnen er aan blijven verdienen, maar moeten wel een deel van de inkomsten delen met de rechthebbenden.

Voor de goede orde: het is de bedoeling dat er uitsluitend gaat worden afgerekend voor professioneel gemaakte content; dus níet voor privé foto's en filmpjes en dergelijke. Het is bovendien niemand's bedoeling om een ingewikkeld, belemmerend betalingssysteem op te zetten. Als het voorstel wordt aangenomen, dan zullen er collectieve afspraken worden gemaakt waarbij er niet voor ieder werk afzonderlijk hoeft te worden afgerekend. In een collectieve regeling kan rekening worden gehouden met bestaande uitzonderingen, zoals voor parodieën (zoals veel *memes*) en citaten. Dat gebeurt ook al bij veel bestaande collectieve regelingen over andere onderwerpen.

In feite komt de richtlijn met een heel elegante oplossing. De platforms verdienen miljarden aan advertentie-inkomsten en verzamelde data, wat voor een groot deel te danken is aan door derden geüploade foto's en filmpjes. Wat is er dan op tegen dat die platforms een deel van hun inkomsten afdragen aan degenen die er mede voor zorgen hebben dat ze dat geld verdienen? Neem de achterban van Pictoright. Fotografen, ontwerpers, illustratoren en kunstenaars moeten hun brood verdienen met het werk dat ze maken, iets dat de laatste jaren toch al steeds moeilijker is geworden. Hun werk wordt massaal door anderen op de grote platforms gedeeld en toch kunnen zij amper rondkomen van hun werk. De richtlijn voorziet op dit punt in een eerlijke regeling.

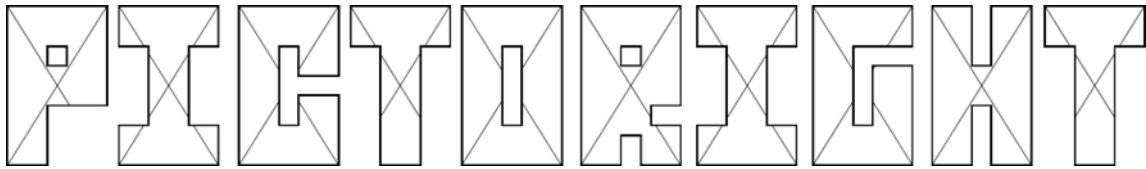
Tegenstanders

De afgelopen jaren hebben de grote internetplatforms zich tegen de hervormingen gekeerd. Ze suggereren dat het internet zoals we dat nu kennen zal ophouden te bestaan. Alle content van makers zal door de platforms worden weg-gefilterd: *memes* zullen niet meer gedeeld kunnen worden en de toegang tot nieuws zal worden belemmerd. Dat is gewoon niet waar en het is ook zeker niet de bedoeling van de richtlijn. Organisaties als Pictoright die tienduizenden professionele makers vertegenwoordigen, vragen helemaal niet om een filter; wij vragen alleen om een vergoeding, en dan alleen voor auteursrechtelijk relevante content, dus – zoals gezegd – niet voor parodiërende *memes*! Het is allemaal aan dovemans oren gericht. Bij de platforms ontbreekt eenvoudigweg de wil om vergoedingen voor het gebruik van beeld te betalen. En met hun geraffineerde lobby hebben ze tal van maatschappelijke organisaties, die voet aan de grond hebben in Brussel, zand in de ogen weten te strooien.

Kijk bijvoorbeeld naar de website *Copyright for Creativity* (<http://copyright4creativity.eu/>). Daar wordt een zeer tendentius filmpje getoond over de nieuwe auteursrechtvoorstellen. In dat filmpje wordt gewaarschuwd voor de inperking van de vrijheid van meningsuiting en het gebruik van filters. Op de pagina 'about us' kun je zien van wie dit initiatief is uitgegaan. Vanuit Nederland zie je daar de VOB (Vereniging van openbare Bibliotheken), Fobid en Kennisland en Bits of Freedom (via hun koepelorganisatie) terug. Maar ook zie je de organisatie CCIA (<http://www.ccianet.org/>) staan en laat dat nou net een koepelorganisatie zijn waarin Google, Facebook en nog een aantal andere internetreuzen in zijn verenigd. Het zou goed zijn als er een keer een goed onderzoek gedaan zou worden naar hoe dit allemaal verweven is. Als je iets verder zoekt zie je bijvoorbeeld dat Kennisland mede is gefinancierd door Google, wat toch te denken geeft.

Inmiddels ligt de focus van de tegenstanders bij een ander initiatief, te weten: 'Pledge2019' (<https://pledge2019.eu/nl/>). Met dit initiatief wil men door middel van *naming and shaming* Europarlementariërs ertoe brengen om tegen het richtlijn voorstel te stemmen. Deze zeer professioneel ogende website (in vele talen) lijkt echter een initiatief van een beperkt aantal organisaties. Bovendien staat pontificaal vermeld: "Dit is een onafhankelijke campagne zonder steun van Google of andere internetreuzen." Maar de petitie waarnaar wordt verwezen, wordt juist weer ondersteund door Google, die er via de – overigens zeer tendentieuze – internetpagina <https://www.google.com/intl/nl/togetherforcopyright/> naar doorverwijst.

De grote mediabedrijven als Google en Facebook zijn er knap in geslaagd de vrijheidsstrijders van het internet, zoals Bits of Freedom en Kennisland, in de 'filterfabel' te laten geloven. Dit levert een ongebruikelijke alliantie op. Meestal staan ze recht tegenover elkaar: de steeds machtiger wordende platforms, die niet bepaald te boek staan als privacy vriendelijk, en de voor grondrechten opkomende maatschappelijke organisaties. Ze lijken elkaar nu echter gevonden te hebben in de suggestie dat er internetcensuur gaat plaatsvinden. Ongelofelijk dat organisaties als Bits of Freedom zich op deze manier voor het karretje van de Googles van deze wereld laten spannen.

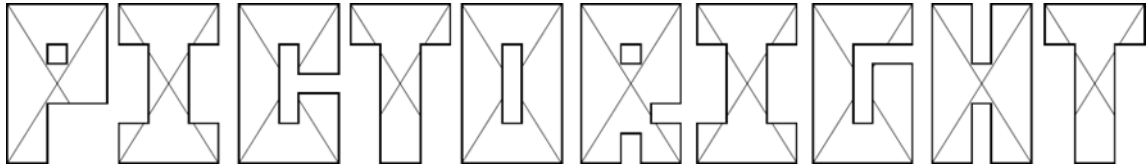
Voorgeschiedenis en houding Nederlandse vertegenwoordigers

Na allerlei studies en impact assessments kwam de Europese Commissie in september 2016 met een voorstel voor een richtlijn “inzake de auteursrechten in de digitale eengemaakte markt”. De bedoeling is dan dat vervolgens de Europese Raad (de lidstaten) en het Europees parlement hun standpunten bepalen, waarna hierover in de zogenaamde dialoog tussen deze drie instanties een definitief voorstel kan worden geformuleerd. De standpuntbepaling in de raad was ingewikkeld, maar in mei 2018 kwam er toch overeenstemming. De discussies in het Parlement hadden nog meer voeten in aarde. Nadat er binnen de juridische commissie van het parlement (doorgaans de leidende commissie in dit soort gevallen) overeenstemming was bereikt, kwam er een gigantische lobby van de tegenstanders op gang, waarna het Europees Parlement in de plenaire stemming vlak voor het zomerreces in 2018 het voorstel wegstemde. Uiteindelijk is er in het najaar toch een voorstel aangenomen. Ook de onderhandelingen in de dialoog namen relatief vrij veel tijd in beslag, maar uiteindelijk werd er begin dit jaar een definitieve tekst opgesteld. Daarover zal nu volgende week worden gestemd.

Interessant is te bezien hoe de Nederlandse vertegenwoordigers zich in deze kwestie hebben opgesteld. Dat is wel even schrikken. Van geen enkel ander EU-land hebben de Europarlementariërs zich negatiever opgesteld dan de Nederlandse. Op enkele vertegenwoordigers van het CDA en de CU na hebben ze allemaal tegen het richtlijnvoorstel gestemd. En wat te denken van de Nederlandse vertegenwoordiging in de Raad (het orgaan van de vertegenwoordigers van onze regering). In de laatste stemming, dus die ging over het voorstel dat na jaren onderhandelen uit de dialoog was voortgekomen, heeft Nederland tegen gestemd, daarbij van de grotere landen slechts vergezeld door Italië en Polen (wat dat betreft zijn we in goed gezelschap). Het is betreurenswaardig dat de Nederlandse regering de makers op deze manier in de kou laat staan.

Maar hoe gaat bijvoorbeeld Pictoright de vergoedingen dan verdelen als Facebook of een ander platform een bepaald *lumpsum* bedrag zal betalen?

Het zou goed kunnen dat Pictoright op een bepaald moment een *lumpsum* bedrag ontvangt ter verdeling onder de rechthebbenden. Hoe gaat dat dan in zijn werk? In de eerste plaats zal deze vergoeding verdeeld worden onder zowel aangeslotenen als niet-aangeslotenen. Iedereen die recht heeft op een vergoeding zal kunnen claimen. Wat de verdeling zelf betreft zal er net als bij andere collectieve rechten deels gewerkt worden met gegevens die al bij Pictoright bekend zijn en deels zullen rechthebbenden specifieke claims kunnen indienen. Je kunt je bijvoorbeeld voorstellen dat een kunstenaar die een tentoonstelling heeft gehad in een museum een claim kan indienen en dan via ons verdeelsysteem een bepaalde vergoeding kan ontvangen. Of een trouwfotograaf van wie we er van kunnen uitgaan dat bepaalde foto's via *social media* gedeeld zullen worden. Of een cartoonist uit de krant. Of een foto van een fotojournalist. Pictoright zal zoveel mogelijk informatie bij elkaar verzamelen en dan via een puntensysteem tot verdeling overgaan. Pictoright heeft hier al tientallen jaren ervaring mee, het werkt voor andere collectieve rechten en zal ook in dit geval werken.

Tot slot

De stemming in het Europees Parlement is erop of eronder. Als deze richtlijn niet wordt aangenomen, zal het jaren duren voordat zich weer een kans voordoet om het auteursrecht te moderniseren, want de richtlijn gaat als gezegd over nog veel méér onderwerpen dan de *value gap*. Al deze regelingen dreigen in de ondergang van artikel 13 te worden meegesleurd. En dat op basis van een tendentieuze lobby van de grote tech-giganten. Laten we hopen dat de Nederlandse Parlementariërs tot inkeer komen. En dat ze beseffen dat de vrijheid op het internet helemaal niet ter discussie staat met deze richtlijn, maar dat de grote platforms eenvoudigweg onder een verplichting proberen uit te komen om een deel van hun opbrengsten met de makers van hun content te delen.
